

STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z dnia 20 grudnia 2017 r.
w sprawie odwoływania prezesów i wiceprezesów sądów

Krajowa Rada Sądownictwa, w związku z odwołaniem prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych i wojskowych w trybie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1452), zapoznała się z komunikatami Ministerstwa Sprawiedliwości oraz wysłuchała niektórych sędziów odwołanych z pełnionych funkcji.

W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa, choć Minister Sprawiedliwości dysponuje obecnie możliwością odwołania prezesa sądu bez zasięgnięcia opinii Rady, to jednak decyzje Ministra w tym zakresie nie mogą być arbitralne. W demokratycznym państwie prawnym każde rozstrzygnięcie podejmowane przez organ władzy publicznej powinno zostać odpowiednio uzasadnione, aby jego prawidłowość mogła być przedmiotem weryfikacji dokonywanej przez obywateli. Podejmując decyzję o odwołaniu prezesa sądu, Minister Sprawiedliwości powinien kierować się zatem rzeczywistymi i merytorycznymi przesłankami, przedstawianymi w uzasadnieniu swojego stanowiska.

Podstawowym argumentem mającym przemawiać za odwołaniem prezesów była negatywna ocena sprawności postępowań w podlegających im sądach. Rada podkreśla, że zasadniczą przyczyną zaległości pojawiających się obecnie w sądach jest postawa Ministra Sprawiedliwości, który wbrew swojemu ustawowemu obowiązkowi, nie obwieszcza o wolnych stanowiskach sędziowskich. W ten sposób Minister Sprawiedliwości uniemożliwia obsadzanie stanowisk sędziowskich, zwalnających się w sądach w związku z przejściem sędziów w stan spoczynku, śmiercią lub zrzeczeniem się urzędu. W 2017 r. Minister Sprawiedliwości nie wydał żadnego obwieszczenia o wolnym stanowisku sędziowskim, a ostatnie takie obwieszczenie pochodzi z 11 października 2016 r. Skoro zatem Minister Sprawiedliwości nie organizuje naboru na stanowiska sędziowskie, to biorąc pod uwagę utrzymujący się poziom wpływu nowych spraw do sądów i zwalnianie się stanowisk sędziowskich, to wzrost zaległości w rozpatrywaniu spraw przez sądy – w ocenie Rady – nie powinien obciążać prezesa sądu, lecz Ministra Sprawiedliwości. Okoliczność ta wpływa również na odpowiedzialność Skarbu Państwa związaną z wypłatą odszkodowań za przewlekłe prowadzenie spraw sądowych. Nie bez znaczenia jest również rosnąca liczba

sędziów odsuwanych od pracy orzeczniczej w celu pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca ponadto uwagę na wątpliwości związane z trybem odwołania prezesów i wiceprezesów sądów, dotyczących zwłaszcza wydawania decyzji w tym zakresie nie przez Ministra Sprawiedliwości, ale przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. W ocenie Rady, art. 9aa ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych nie znajduje bowiem zastosowania do czynności podejmowanych na podstawie innych ustaw, w tym ww. ustawy z dnia 12 lipca 2017 r. Należy również podkreślić, że odwoływanie prezesów sądów ze skutkiem natychmiastowym oraz jednocześnie odwoływanie prezesa i wiceprezesa tego samego sądu uniemożliwia sprawne przekazanie obowiązków ich następcom i zagraża sprawnemu funkcjonowaniu sądów. Rada zwraca ponadto uwagę, że wbrew podstawowym zasadom funkcjonowania urzędów państwowych, informacje o odwołaniu prezesów i wiceprezesów sądów są przekazywane faxem, a odwoływani sędziowie nie otrzymują oryginałów decyzji o odwołaniu. Co więcej, niejednokrotnie odwołanie następowało jeszcze przed doręczeniem odwoływanemu sędziemu jakiegokolwiek informacji w tym zakresie, co zagraża stabilności pracy sądu.

W świetle obowiązujących przepisów, Ministerstwo Sprawiedliwości nie miało podstaw prawnych do obciążania prezesa sądu odpowiedzialnością za ewentualne błędy, których mógł się dopuścić dyrektor sądu. Rada przypomina, że dyrektor sądu nie jest sędzią, a ponadto zgodnie z art. 21a § 2 u.s.p. jego zwierzchnikiem służbowym jest Minister Sprawiedliwości, który powołuje i odwołuje dyrektora sądu (art. 32 § 1 u.s.p.). Także przed zmianą przepisów regulujących pozycję dyrektora sądu, w zakresie dotyczącym spraw budżetowych podlegał on Ministrowi Sprawiedliwości (art. 177 § 4 u.s.p.).

Zdaniem Rady, przyczyny odwołania wskazywane przez Ministerstwo Sprawiedliwości nie uwzględniają specyfiki pracy sądów, w tym zwłaszcza liczby i rodzaju spraw rozpoznawanych przez wydziały wskazywane w komunikacie prasowym. Ministerstwo Sprawiedliwości nie ujawniło ponadto źródeł podanych danych statystycznych, które – co należy podkreślić – nie znajdują potwierdzenia w publicznie dostępnych informacjach o działalności sądów.